

тема:

НААУ
переносить
низку заходів
у зв'язку
з карантином

с. 3

НААУ
пропонує
врахувати
особливості
карантину
у процесуальних
обов'язках
захисників

с. 6

Огляд
ключових
рішень РАУ
від 14 лютого
2020 року

с. 8

Дайджест
діяльності
комітетів
та секцій НААУ

с. 11

СТЕПАН ФЕДАК (1861 — 1937): АДВОКАТСЬКИЙ ШЛЯХ І ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Богдан Савчук, к. і. н., учасник Проєкту «Історія адвокатури України»
Центру досліджень адвокатури і права при НААУ, м. Івано-Франківськ

Пропонуємо до уваги адвокатської спільноти стислу оповідь про життя і діяльність провідного адвоката, знаного фінансиста, мецената і громадського діяча, першого голови Союзу українських адвокатів Степана Федака. На рубежі XIX — XX ст. керівництво українським національним рухом у Східній Галичині перейняли представники світської інтелігенції, насамперед молоді адвокати. «... молоді кандидати адвокатури, — писав у 1930-х рр. адвокат Михайло Волошин, — що оживлені новим творчим духом з молодецьким вогнем, не жахаючись ніяких трудів і праці, почали захоплювати усі ділянки життя народу і його поступу на шляху змагань до відродження нації». Ключовим у цьому процесі став 1890-й рік, коли власні канцелярії у різних містах краю відкрили К. Левицький, А. Чайковський, Т. Окуневський та ін. У січні цього року адвокатську контору у Львові відкрив і Степан Федак, ставши одним із тих, хто був співтворцем «адвокатської ери» в суспільному житті українців.

Степан (друге ім'я — Іван) Федак народився 9 січня 1861 р. у Перемишлі в родині Івана й Анни Федак. Становлення його особистості відбувалося в сімейному колі, у складних матеріальних обставинах, через передчасну смерть батька, коли Степану виповнилося 10 років. У 1871 р. сім'я переїхала з Яворова до Перемишля, а на початку 1874 р. — до Львова.

Важливе місце у становленні світоглядних переконань С. Федака посідала освіта, насамперед її українознавчий характер. Початкову він здобував у Яворові, у школі, де працював батько. У 1869 р. вступив до гімназії в Перемишлі, в якій долучився до місцевої української громади, цікавився національною культурою, літературою і співом. Переїхавши до Львова восени 1874 р., Степана зарахували до міської державної Академічної гімназії, навчання в якій він поєднував із життям у бурсі Ставропігійського інституту. С. Федак-гімназист характеризувався наполегливістю, був товаришким у спілкуванні, проявляв організаторські здібності, був диригентом хору. Власний іспит зрілості влітку 1878 р. він склав із відзнакою українською мовою. У стінах бурси Степан продовжував цікавитись національною літературою та співом, а дотримання релігійних практик залишило помітний слід у духовному житті, стало важливим атрибутом повсякдення.

Гімназійна освіта дозволила С. Федаку восени 1878 р. вступити на юридичний факультет Львівського університету, за відмінне навчання отримував стипендію. У студентські роки він багато часу і зусиль приділяв професійному навчанню, особливо дисциплінам, які викладали професори Олександр Огоновський та Іван Добрянський, а також лекціям з історії літератури Омеляна Огоновського. Водночас С. Федак долучився до роботи студентських об'єднань, зокрема був активним учасником «Кружка правників». Державний іспит діяч склав у жовтні 1880 р., а докторат — у червні 1884 р. Восени 1885 р., як адвокатський практикант («конципієнт»), здобув право брати участь у кримінальних провадженнях, що започаткувало його професійну і громадську діяльність.

Після закінчення практики в січні 1890 р. С. Федак відкрив власну адвокатську канцелярію у Львові, а на початку лютого 1890 р. включений до складу місцевої Палати адвокатів — органу самоврядування. Протягом кінця XIX — початку XX ст. до юридичних проблем, які вирішувалися адвокатською канцелярією С. Федака, відносимо: захист під час судових процесів; представництво інтересів установ і організацій; затвердження офіційної документації, участь у проведенні аукціонів, розподілі майна, спадщини. Практику в ній проходили відомі українські адвокати, згодом — провідні діячі

Є. Петрушевич, С. Баран, В. Загайкевич та ін. На початку 1910 р., через зайнятість у страховому товаристві «Дністер», С. Федаку довелося призупинити роботу контори, відновивши її вже 1923 р., після чого вона функціонувала до смерті діяча.

У міжвоєнний період важливе місце у роботі канцелярії посідала організація правової і фінансової допомоги українським політичним в'язням Польської Республіки. С. Федак працював у комісіях львівської Палати адвокатів, у 1919 — 1925 рр. брав участь у нарадах «Колегії оборонців», на яких узгоджувалися тактики ведення політичних процесів, а в 1923 — 1926 рр. обраний керівником Союзу українських адвокатів у Львові. Адвокатський досвід допомагав в інших сферах громадської активності — участі в національному політичному, культурно-освітньому житті в Східній Галичині.

Важливим аспектом діяльності С. Федака була праця в українських фінансово-економічних організаціях

краю — «Народній торгівлі», «Крайовому союзу кредитовому» і «Карпатії». Діяч став співзасновником товариств «Руська щадниця» у Перемишлі, «Земельний банк гіпотечний» тощо. Особливе місце належало роботі в страховому товаристві «Дністер», заснованому за його участю в 1892 р. С. Федак долучився до розробки статуту установи, а після організаційного оформлення працював юридичним представником у складі дирекції. З жовтня 1909 р., після смерті Я. Кулачковського, С. Федак був призначений на посаду технічного директора «Дністра», яку з перервами обіймав до осені 1927 р. Цей період позначився найбільшим організаційним розвитком товариства, на зміну чому прийшла Перша світова війна, а з початком 1920-х рр. — економічна криза й політико-правовий тиск польської влади. У нових реаліях, для відновлення легальної роботи «Дністра», керівництву на чолі з С. Федаком довелося домовлятися з польськими політичними колами. Вийшовши на пенсію восени 1927 р., залишився адвокатом товариства, відстоював інтереси установи в судових інстанціях.

Стосовно суспільно-політичної активності С. Федака, то, на противагу окремим сучасникам, він «...стояв осторонь суто політичного життя, своєю вдачею більш схильний до того, щоб жити з усіма в згоді і мирити всіх, ніж вести боротьбу із противниками інших поглядів». Намагаючись дистанціюватися від політики, все ж брав участь у роботі львівського міського самоврядування в 1892-му і 1911 рр. Його кандидатуру висували на виборах до Галицького сейму в 1901 р. З 1899 р. входив до Української національно-демократичної партії, однак активної участі в діяльності політичної сили не брав.

На початку Першої світової війни С. Федак виступив представником українського населення Львова перед російською окупаційною владою. У результаті, як заручник, з липня 1915 р. до серпня 1916 р. перебував на Наддніпрянщині, де займався підтримкою інших галицьких переселенців та арештованих. Після повернення до краю восени 1916 р. і до середини 1918 р. опікувався допомогою українським сиротам, брав участь у відновленні діяльності національних господарських і політичних організацій. Напередодні листопадової національно-демократичної революції 1918 р. Степана Федака було обрано керівником Українського харчового уряду (УХУ), на який покладалося продовольче забезпечення населення Східної Галичини. Пізніше,

як президент УХУ, він увійшов до складу першого уряду Західно-Української Народної Республіки, однак подальшій роботі завадила польсько-українська війна 1918 — 1919 рр. Водночас на початку листопада 1918 р. С. Федак підтримав ініціативу перемовин між українською владою у Львові й місцевими поляками, проте в умовах загострення конфлікту такі спроби провалилися.

Перебуваючи в окупованому польськими військами Львові, С. Федак очолив Український горожанський комітет, члени якого протягом грудня 1918 р. — жовтня 1921 р. представляли інтереси місцевого українського населення, координували допомогу постраждалому від війни населенню краю, опікувалися долею інтернованих вояків УГА та ін. На початку 1920-х рр. С. Федак провів низку неформальних перемовин з окремими польськими політиками, переконуючи останніх змінити ставлення до національних потреб українців, діяльності господарських і культурно-освітніх організацій. У 1918 — 1927 рр. діяч був депутатом Тимчасової міської ради Львова, представляючи інтереси українців міста в культурно-освітній сфері. Водночас він залишався у складі керівних структур УНДП (з 1919 р. — УНТП), а в грудні 1928 р. був обраним до складу партійного суду Українського національного демократичного об'єднання, у яке трансформувалася УНДП.

Активна діяльність С. Федака проявилася в культурно-освітній сфері. Як шанувальник музики, він із 1880 р. виступав у хорі товариства «Лютня», а в 1891 р. долучився до заснування українського товариства «Львівський Боян», зарекомендувавши себе вмілим диригентом-аматором, співорганізатором музичних вечорів тощо. Як адвокат, діяч залучався до роботи Наукового

товариства ім. Т. Шевченка, Академічного дому у Львові та ін., у 1917 — 1922 рр. очолював Ставропігійський інститут, а в грудні 1925 р. обраний почесним членом товариства «Просвіта».

Водночас він, разом із дружиною Марією Федак (Сичинською), не випускав з поля зору проблеми національного виховання і шкільництва, опікуючись роботою львівських дитячих садків, фінансово допомагаючи навчальним закладам Львова, гімназіям Перемишля та Яворова. Поряд з чоловіком Марія Федак проявляла активність у суспільній сфері: отримала право голосу на виборах до міського самоврядування, брала участь у заснуванні товариства «Вакаційних осель», що організовувало відпочинок для дітей із незаможних сімей, працювала бухгалтером у товаристві «Українська захоронка», яке опікувалося вихованням сиріт. Разом подружжя виховувало восьмеро дітей, які стали активними учасниками українського національного руху під час Першої світової війни та у міжвоєнний період.

Незважаючи на зростання інтересу фахівців до життєпису і діяльності С. Федака, для ширшого кола громадськості його ім'я залишається маловідомим. Вивчення і популяризація цієї постаті збагатить не тільки національну історичну пам'ять. Для адвокатської спільноти стануть цікавими стратегії і тактики захисту його клієнтів, зокрема у резонансних справах, фінансові успіхи очолюваних ним товариств, а також діяльність прототипу органів адвокатського самоврядування — Союзу українських адвокатів, першим головою якого був саме Степан Федак. Загалом життя і діяльність адвоката Степана Федака яскраво ілюструє важливість та результативність поєднання професійної, зокрема адвокатської, діяльності з працею на користь громадського суспільства¹.

¹ Список використаних джерел: 1. Д-р Степан Федак. Діло. 1937. 12 січня. Ч. 6. С. 3. 2. Левицький К. Д-р Степан Федак (Товариський спомин). Діло. 1937. 13 січня. Ч. 7. С. 2. 3. Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника. Відділ рукописів. Ф. 167. Оп. 2. Спр. 3207. Арк. 17—18зв. 4. Волошин М. Тим, що відійшли від нас у боротьбі за право. Ювілейний альманах «Союзу Українських Адвокатів у Львові» / Репр. вид., упор. М. Петрів, передм. А. Редзюк. Київ, 2014. С. 101—136